

господарств, організаційно-господарському поліпшенню справи виведення, збереження і використання генофонду порід.

УДК 636.234.1.082.4

М.Я.СФІМЕНКО, В.М.ТРУШ, М.С.ГАВРИЛЕНКО, І.І.КУЗЬМЕНКО,
Н.В.ДРОЗД

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ТВАРИН ГОЛШТИНСЬКОЇ ПОРОДИ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ Інститут розведення і генетики тварин УААН

Забезпечення продовольчої безпеки держави від кон'юктури зовнішнього ринку обумовлює необхідність постійного пошуку шляхів збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції і, зокрема, тваринництва.

Головними чинниками, що забезпечують досягнення цієї мети є використання високопродуктивних порід і типів усіх видів тварин і створення умов для максимальної реалізації їх генетичного потенціалу продуктивності.

Досвід країн з високо розвинутим молочним скотарством засвідчує, що максимальна його ефективність досягається за використання спеціалізованих молочних порід.

Комплектування ферм такими тваринами може здійснюватися трьома основними шляхами: імпорт поголів'я зарубіжної селекції, закупівля у кращих плеєнних господарствах тварин вітчизняної селекції, схрещування маточного поголів'я товарних стад за використання кращого світового генофонду.

Вивчення ефективності кожного з них є актуальним як для науки, так і для виробництва. У даній роботі розглядаються попередні результати використання голштинської худоби німецької та голландської селекції в умовах степової зони України.

У кінці 2000 року в агрофірму "Шахтар" орендного підприємства "Шахта ім. О.Ф.Засядька" Донецької області було завезено 815 нетелей голштинської породи німецької селекції та 135 голів голландської селекції.

Аналіз родоводів тварин обох груп засвідчив про їх високий потенціал продуктивності: надій матерів коливався в межах 6,0 – 9,0 тис., вміст жиру 3,9–4,4%, білку – 3,1–3,4%, селекційний індекс бугаїв (батьків) 450–900 кг.

Середній вік осіменіння телиць складав 19,2 міс., в тому числі у віці 14–15 міс. – 3%, 16–20 міс. – 72%, 21 міс. і старше – 25% за живою масою 414 кг.

Пересічна жива маса нетелей у віці 25,5 міс. дорівнювала 529 кг. При завезенні тварини мали середню і вище за середню вгодованість.

Завезені тварини мали форми екстер'єру притаманні спеціалізованій молочній худобі, різниця між групами практично відсутня. Вимірювання первісток засвідчили такі середні проміри тулуба (см): висота в холці – 137,4±0,88, висота в крижах – 139±1,0, глибина грудей – 72±0,87, ширина грудей – 43,7±1,03, обхват грудей – 190±1,0, обхват п'ястя – 18,6±0,68, основні проміри вимені (см): обхват – 120±3,9, глибина 28,3±1,4, ширина – 31,5±1,0, довжина – 41,7±1,4.

Тварини утримувалися на прив'язі за умов потоково-цехової технології (діяли три цехи: сухостою, родильного відділення і виробництва молока). Доїння корів дворазове в молокопровід на доїльній установці Де-Лаваль (Швеція).

Отелення нетелей відбулися в грудні – травні – “турові” (4-10 голів за добу). Це створило значну напругу і навантаження в роботі зооветспеціалістів і всіх тваринників. Одночасно “турові” отелення призвели до ускладнення контролю за тваринами в післяродовий період. Слід також додати, що тварини перенесли відчутну стресову ситуацію при транспортуванні, а також із різними змінами навколишнього середовища, що призвело до послаблення загальної резистентності організму тварин і що негативно відобразилося на загальному стані, молочній продуктивності, репродуктивній функції.

Завдяки прийнятим заходам з поліпшення умов експлуатації та набутті досвіду з догляду і годівлі тварин ситуацію вдалося виправити. Щоденні спостереження за тваринами, контроль за споживанням кормів, дослідження окремих показників, що характеризують адаптаційні процеси дають підставу заключити таке: тваринам з високим потенціалом продуктивності властиві інтенсивний обмін речовин, висока ефективність використання корму на секрецію молока, добрий апетит. У перший період лактації (100 днів) первістки інтенсивно використовують енергетичні резерви тіла, різко знижують вгодованість та втрачають живу масу. Організм окремих високопродуктивних тварин в цей період лактації працює на межі своїх фізіологічних можливостей. Такі тварини дуже чутливі до нестачі поживних біологічно активних речовин, їх співвідношення в раціоні та умов використання і миттєво реагують на ці відхилення від норми зменшення продуктивності і порушенням відтворної здатності, а в багатьох випадках до вимушеного забою і падіжу. Ці біологічні особливості тварин спеціалізованих молочних порід мають враховуватися в організації їх годівлі і експлуатації.

Впровадження в практику наукових розробок і прогресивного досвіду сприяло одержанню виробничих показників відповідно в групах голштинів німецької і голландської селекції: середній надій на корову 6350 і 6106 кг, вміст жиру в молоці – 3,40 і 3,83%, середньодобовий приріст живої маси ремонтних телиць склав від народження до 3 міс. віку 745 г, від 3 до 6 міс. – 997г і від 6 до 9 міс. – 931г. Жива маса телиць у віці 3 місяців була 95 кг, 6 міс. – 186 кг і 9 міс. – 271 кг. Тварини за ростом і розвитком перевищили стандарт породи.

Таким чином, можна зробити висновок, що за створення належних умов годівлі і утримання тварини голштинської породи німецької і голландської селекції досить добре адаптувалися до жаркого сухого клімату і показали високі надії.

Для реалізації генетичного потенціалу щодо вмісту жиру в молоці необхідно включати в раціон високобілкові добавки (макуху, шрот, сою).

Завезення тільних тварин має проводитися не пізніше 5-6 міс. тільності.

Потрібно заготовляти на одну корову: сіна бобово-злакових культур – 20ц, сінажу з багаторічних трав – 15 ц, силосу кукурудзяного – 50 ц, корене-

плодів – 40 ц, комбікорму 18 ц, в тому числі білкових 5 ц; згодовувати об'ємисті корми за поїданням, сіно впродовж стійлового і літнього періоду; концкорми – не менше трьох разів на добу відповідно надою; зелені корми в структурі річного раціону мають складати близько 20%, в літній період 30-35%.

Для підтримання загальної резистентності організму проводити в стійловий період вітамінізацію тварин та ретельний аналіз раціону за вмістом енергії, протеїну, мінеральних речовин і вітамінів на підставі хімічного аналізу кормів та біохімічних досліджень крові.

Проводити комплексні лікувально-профілактичні заходи з попередження захворювань кінцівок.

Проводити активний щоденний моціон; у літній період, обладнувати майданчики для утримання тварин тіньовими навісами.

Для підтримання оптимальної відтворної здатності та запобігання зниження надою у другу лактацію необхідно забезпечити науково-обґрунтовану підготовку тварин до отелення (своєчасний запуск, нормовану годівлю, активний моціон) та їх гінекологічну диспансеризацію після родів.

УДК 636.22.28.082.262

Ю.П.ПОЛУПАН, Т.П.КОВАЛЬ

СТВОРЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СЕЛЕКЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНОЇ МОЛОЧНОЇ ХУДОБИ (НА ПРИКЛАДІ ПЛЕМЗАВОДУ "ЗОРЯ")

Інститут розведення і генетики тварин УААН

З апробацією українських жирномолочного та голштинізованого внутріпорідних типів червоної молочної породи худоби була задекларована перспектива їх подальшої консолідації у єдину, генеалогічно та фенотипово структуровану червону молочну породу, яка й надалі займатиме провідне за чисельністю поголів'я місце у структурі молочного скотарства півдня та сходу України [1-4]. Логіка зазначеного напрямку селекції вмотивована спільною для обох типів вихідною поліпшуваною червоною степовою породою, подібними схемами та методологією відтворного схрещування за різниці у поліпшуваних породах. Передбачалось як чистопорідне розведення у межах кожного типу, так і поєднання генетичного матеріалу жирномолочного і голштинізованого типів з переважною перспективою останнього. Тварин жирномолочного типу рекомендовано розводити в умовах нестійкої кормової бази зони богарного землеробства, голштинізованого – за забезпечення стало високого рівня вирощування і годівлі худоби.

Створення української червоної молочної породи практично завершується. Робота з її виведення проводиться у 23 базових господарствах. Наразі у дев'яти основних племінних господарствах лактують 5040 корів створюваної породи, які характеризуються середнім віком першого отелення (ВПО) 911 днів, коефіцієнтом відтворної здатності (КВЗ) 0,923, надоєм за 305 днів першої лактації 4730 кг молока із вмістом 3,89% жиру і 3,28% білка. За крашу